

ประเทศไทย: “การหายตัวไป” ของบิลลี่ต้องเข้าสู่กระบวนการสอบสวนคดีพิเศษ

คำสั่งศาลอาญาของไทยวันนี้ที่ยกคำร้องการไต่สวนการควบคุมโดยมิชอบกรณีนายพลละจี รักจงเจริญ หรือ “บิลลี่” เน้นให้เห็นความจำเป็นที่รัฐบาลไทยต้องใช้กระบวนการสอบสวนคดีพิเศษในกรณีที่น่าายพลละจี รักจงเจริญ หรือ “บิลลี่” อาจถูกบังคับให้สูญหาย คณะกรรมการนักนิติศาสตร์สากล (International Commission of Jurists - ICJ) กล่าว

“คดีดังกล่าวควรได้รับการสอบสวนโดยกรมสอบสวนคดีพิเศษ หรือ ดีเอสไอ เนื่องจากมีความเป็นไปได้ว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐมีส่วนเกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนร้ายแรงครั้งนี้” คิงส์ลีย์ แอบบ็อต (Kingsley Abbott) ที่ปรึกษากฎหมายระหว่างประเทศ คณะกรรมการนักนิติศาสตร์สากลกล่าว “การหายตัวไปของบิลลี่ทำให้เกิดความตื่นตัวอย่างมากในประเทศไทยและนานาชาติ รัฐบาลไทยต้องแสดงให้เห็นถึงการปฏิบัติตามพันธกรณีและความสามารถที่จะดำเนินการสอบสวนอย่างรอบด้านและไม่ลำเอียง”

ในวันนี้ ศาลจังหวัดเพชรบุรีมีคำสั่งยกคำร้องเนื่องจากพิเคราะห์ว่าไม่มีพยานหลักฐานเพียงพอว่าบิลลี่ยังถูกควบคุมตัว

เมื่อวันที่ 24 เมษายน 2557 นางพินนภา พญาพรรณ ภรรยาของบิลลี่ได้ยื่นคำร้องต่อศาลจังหวัดเพชรบุรีให้ไต่สวนความชอบด้วยกฎหมายของการควบคุมตัวสามีของเธอ ซึ่งครั้งสุดท้ายที่มีผู้พบเห็นบิลลี่นั้น เขาอยู่ในการควบคุมตัวของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเมื่อวันที่ 17 เมษายน 2557

เมื่อศาลพิจารณาว่าไม่มีพยานหลักฐานเพียงพอว่าบิลลี่ยังถูกควบคุมตัวอยู่ ศาลจึงไม่ได้ตัดสินประเด็นเรื่องความชอบด้วยกฎหมายของการควบคุมตัว

ในการไต่สวนหกวัน มีพยานให้ถ้อยคำทั้งหมด 12 ปาก รวมทั้งภรรยาของบิลลี่และนายชัยวัฒน์ ลิ่มลิขิตอักษร อดีตหัวหน้าอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน ซึ่งอ้างว่าได้ปล่อยตัวบิลลี่ไม่นานหลังจากควบคุมตัวเอาไว้ในข้อหาครอบครองน้ำผึ้งป่าอย่างผิดกฎหมาย

“จากการสังเกตการณ์การไต่สวนคำร้องควบคุมตัวมิชอบ (*habeas corpus*) ไม่ได้ขจัดความกลัวที่ว่าบิลลี่อาจถูกบังคับให้สูญหาย” แอบบ็อตกล่าว “ถึงเวลาที่กรมสอบสวนคดีพิเศษต้องตระหนักว่าคดีนี้เป็นคดีพิเศษและจำเป็นต้องได้รับการสอบสวนด้วยความชำนาญเป็นพิเศษ”

กรมสอบสวนคดีพิเศษก่อตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 บางครั้งถือว่าเป็นหน่วยงานเอพีไอของประเทศไทย กรมสอบสวนคดีพิเศษมีอำนาจในการสอบสวนคดีอาญาพิเศษรวมทั้งคดีที่มีความซับซ้อนและจำเป็นต้องมีการสอบสวนอย่างพิเศษ อาชญากรรมของกลุ่มองค์กรอาชญากรรมต่าง ๆ และคดีที่ตัวผู้กระทำผิดเป็นบุคคลที่มีอิทธิพล

“เมื่อมีการระบุตัวผู้กระทำผิด ต้องถูกตั้งข้อหาอาญาที่สะท้อนถึงความร้ายแรงอาชญากรรมการบังคับบุคคลให้สูญหาย แม้ว่าจะไม่พบตัวผู้สูญหายหรือไม่พบชิ้นส่วนของศพก็ตาม” แอบบ็อตกล่าว

ในช่วงที่บิลลี่ “หายตัวไป” เขาทำงานร่วมกับชาวบ้านกะเหรี่ยงและนักกิจกรรมในคดีชาวบ้านฟ้องกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และนายชัยวัฒน์ ลิมลิจิตอักษร โดยชาวบ้านกล่าวหาว่าเมื่อปี 2554 ทางกรมได้เผาทำลายทรัพย์สินและบ้านเรือนของชาวกะเหรี่ยงกว่า 20 ครอบครัวซึ่งอาศัยอยู่ในอุทยานแห่งชาติดังกล่าว

“การหายตัวไป” ของบิลลี่เกิดขึ้น หลังมีการสังหารนายทัศนกุลม โอบอ้อม ผู้พิทักษ์สิทธิมนุษยชนอีกคนหนึ่งเป็นผู้ใกล้ชิดกับบิลลี่ เมื่อวันที่ 10 กันยายน 2554 โดยในคดีนี้นายชัยวัฒน์ ลิมลิจิตอักษรถูกกล่าวหาว่าจ้างวานฆ่านายทัศนกุลม คดีอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลจังหวัดเพชรบุรี

ตามพันธกรณีระหว่างประเทศในฐานะรัฐภาคีของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights-ICCPR) ประเทศไทยต้องดำเนินการสอบสวน ฟ้องร้องคดี ลงโทษ และจัดให้มีการเยียวยาและชดเชยเมื่อเกิดอาชญากรรมการบังคับบุคคลให้สูญหาย

“ในคดีนี้การเยียวยาที่มีประสิทธิภาพสำหรับภรรยาของบิลลี่และครอบครัวนั้นรวมถึงการรับรู้ข้อเท็จจริงที่นำไปสู่การบังคับบุคคลให้สูญหายและได้รับการแจ้งความคืบหน้าเรื่องการสอบสวนคดีอย่างสม่ำเสมอ” แอบบ็อตกล่าว

รัฐบาลไทยได้ลงนามรับรองความร้ายแรงของอาชญากรรมการบังคับบุคคลให้สูญหาย และแสดงพันธกิจที่จะแก้ไขปัญหา โดยได้ลงนามในอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองมิให้บุคคลสูญหาย (International Convention for the Protection of All Persons from Enforced Disappearance) เมื่อวันที่ 9 มกราคม 2555 อนุสัญญาดังกล่าวเน้นย้ำสิทธิโดยสมบูรณ์ที่จะไม่ตกเป็นเหยื่อการบังคับบุคคลให้สูญหาย และกำหนดให้รัฐภาคีมีพันธกรณีที่จะต้องออกกฎหมายเพื่อเอาผิดทางอาญาต่อความผิดดังกล่าว และให้กำหนดโทษที่เหมาะสม โดยคำนึงถึง “ความร้ายแรงอย่างมาก” ของความผิดดังกล่าว